

VALOAREA EDUCATIVĂ A PROVERBELOR ÎN LIMBA ENGLEZĂ ȘI ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Oxana BASHIROV

Catedra Limbi Germanice

In the present article the leading role of the Romanian folk education and aphoristics in the new generation's education are emphasized. The most important role in preserving, development, spreading, cultivation, and enhancing the cultural legacy, is carried out by the nation and the educational system. It should be mentioned that the Romanian and English aphoristics consider moral education as the foundation of overall education. Proverbs and sayings that date back to the ancient times have a content that points out truths from all the spheres of life and always remain national values in the moral education of the people of different ages. Wisdom has always been a kind of learning for the human intellect, which has manifested with the help of the proverbs, sayings, maxims and aphorisms. In fact, the proverbs are condensed history of a series of life experiments, most of them being sad, bitter, where those that should succeed are suppressed by the soul's weakness.

Încă din cele mai vechi timpuri oamenii au manifestat interes pentru limbajul aforistic. De altfel, înțelepciunea a fost dintotdeauna o componentă a spiritului uman, care s-a manifestat în limbaj și prin utilizarea proverbelor, zicalilor, maximelor, aforismelor. Acestea sunt vorbe cu tâlc, forme poetice de manifestare a înțelepciunii populare. Proverbele sunt formulări ce cuprind o afirmație concisă a unui adevăr aparent și întotdeauna au fost utilizate de vorbitorii unei limbi. Ele au un caracter de generalitate, fiind rezultatul unei bogate experiențe de viață bazată pe observația concretă a fenomenelor și lucrurilor înconjurătoare. Uneori au o origine cultă, provenind din colecții străvechi, cum ar fi cunoscutele pilde ale împăratului Solomon din *Vechiul Testament*, sau cele ale înțeleptului Socrate. Cu timpul, asemenea proverbe și expresii proverbiale au intrat în circuitul oral. Proverbele sunt folosite în scopuri practice în diferite circumstanțe ale comunicării de fiecare zi. Se pot exprima *îndoieli, reproșuri, amenințări, justificări sau scuze, ironii, mângâieri, remușcări, atitudini batjocoritoare, avertizări, sfaturi sau interdicții* [5, p.96].

O.Densusianu, autor al unui solid studiu lingvistic și stilistic asupra proverbelor românești, inițiază cercetarea în domeniul dat, pornind de la o întrebare, mai „neșteptată”: „cum trebuie să facem pentru a construi proverbe românești?” [4, p.53]. Ajunge la un ansamblu de trăsături formale care, reunite – toate sau numai o parte din ele – într-o expresie, îi pot conferi acesteia calitatea de proverb.

Pincipalele trăsături formale ale proverbelor românești stabilite de O.Densusianu, sunt următoarele:

1. Proverbul este uneori precedat de un *prezentativ*. Acesta, ca marcă introductivă, are rolul de a semnaliza o schimbare a planului expresiei în text, dar și de a conferi un anumit prestigiu expresiei.

2. Proverbul este o *citare*: aceasta înseamnă că este relativ bine cunoscut, este o *vorbă* (citare are sensul de caracter recurent al proverbului).

3. Proverbul oferă o bază segmentală pentru una sau mai multe intonații de *nexus-termin*, care denumește o intonație de enunț complet, și *junction* – pentru un enunț incomplet, ajută la diferențierea proverbului de zicătoare și locuțiune.

4. Proverbul este un text foarte scurt. Proverbul minimal presupune două cuvinte autonome din punct de vedere prozodic și doi termeni logici: un *condiționant* și un *condiționat*. Complexitatea maximă a proverbului este reprezentată de un întreg logic.

5. Proverbul este *monologat*; el are o formă fixă și aparține tezaurului lexical al unei limbi, Densusianu are, în vedere și proverbe cu aspect de dialog (cele de forma întrebare-răspuns) pe care le consideră însă un „dialog stimulat”.

6. Proverbul, ca gen, cuprinde un *sens didactic*. Este un minididaction. Densusianu are în vedere valoarea de regulă, indicație de acțiune care nu lipsește, dar este insuficientă pentru a da dreptul să vorbim de încadrarea proverbelor într-o didactică.

7. Proverbul poate avea forma unei aserțiuni, a unei interogații retorice, a unui conjunctiv – de unde și caracterul său exportativ, al unui imperativ.

8. Proverbul vizează un adevărat general (deci nu propriu unei persoane sau unei situații determinate), exprimat cu ajutorul unor mijloace lingvistice **departicularizante**.

9. Substanța semantică este limitată la raporturi socioetnice. Această observație înlătură din discuție diversele speculații cu privire la valorile filozofice, juridice, istorice ale proverbului.

10. Proverbul se caracterizează prin trăsăturile generale ale genurilor *beletristice*; proverbul este considerat a fi axiomatic, cu o formă poetică [4, p.67].

Densusianu apreciază elementele de stil literar care pot fi reperate ca proverbe. Acestea sunt jocuri de diferențe conotative, jocuri de identități de limbaj, jocuri de identități de substanță [4, p.43].

Ideea personalității umane ideale este una din componentele principale moștenirii spirituale a oricărui poporului. Idealurile **femeii, bărbatului, bătrânului, copilului**, fiind prezente în viața spirituală a poporului, pătrunde în sânge din copilărie, contribuind la crearea unui stereotip al comportamentului ideal și influențând formarea etichetei și a dreptului nescris. Reflecțiile populare despre personalitatea ideală, perfectă, au contribuit nemijlocit la educarea unor astfel de individualități. Iar personalitatea perfectă, cântată de popor, **un autor talentat**, devine un model de educație permanentă „*înțelepciunea bătrânilor – limita tinerilor; „înțelepciunea nu e toată în capul unui om”* [4, p.41].

Poporul întotdeauna a pledat pentru a îmbunătăți educația generației în creștere, prin experiența milenară, prin specificul metodelor, prin concretizarea, perfecționarea și dezvoltarea ideilor pedagogice. O astfel de tratare a problemei permite a vorbi despre unele particularități naționale specifice nu numai în plan național, dar și universal. Acest fapt admite determinarea mai precisă a trăsăturilor comune (general-umane), particulare și speciale (naționale) ale personalității.

Între **folclor și pedagogie** există o strânsă legătură. Acesta s-a menținut întotdeauna. Așa cum există între folclor și literatură, între folclor și toate creațiile de nivel mai ridicat la toate popoarele. **Folclorul** e singura școală dinaintea apariției școlii propriu-zise și continuă să existe ca izvor mereu viu și după apariția acesteia [6, p.15].

În folclorul românesc există o multitudine de exprimări lapidare cu referire la educația cognitivă pe care trebuie să o posede orice locuitor al spațiului românesc. Vor fi menționate cele despre *minte*, adică intelect și vorbire, definirea și formarea lor în concepția populară. În concepția populară, mintea este bunul cel mai de preț al omului:

Frumusețea trece, mintea crește. [2, p.76]

Mintea e podoaba sufletului, frumusețea – podoaba trupului. [Folclor]

În concepția populară, gândirea este socotită ca un dar al destinului. Cu toate acestea, este evidențiat și rolul norocului alături de cel al minții:

La un car de minte, mai bine trebuie și-un gram de noroc. [Folclor]

Nu lipsesc din caracteristicile minții nici eficiența, nici aspectul ei moral. Ea nu-i este dată omului în zadar:

Cine are minte are și rușine. [3, p.72]

Funcția educativă, care asigură vocabularul și fondul principal de cuvinte, este **învățarea, asimilarea de cunoștințe, imagini, idei și noțiuni**. La formarea conștiinței morale contribuie și *disputa, obișnuința, binecuvântarea, rugăciunea, dorința, cerința populară, sugestia, aprobarea, dezaprobarea, interzicerea, lauda, pedeapsa* etc. Limba (limbajul) și mintea au apărut concomitent. Între minte (gândire) și limbă există combinații și corespondențe care se evidențiază în legăturile dintre gând și cuvânt. Puține sunt proverbele care oferă o definiție vorbirii și raporturilor ei cu gândirea. Acestea sunt totuși destul de revelatoare [5, p.98]:

Unii vorbesc ce știu, alții știu ce vorbesc; Fii domn peste limba ta. [Folclor]

Proverbele, zicătorile și cimiliturile evidențiază importanța pe care o au diferitele aspecte de manifestare ale înțelepciunii, ale minții ascuțite, ea fiind fundamentală pentru om. Poporul a dat o mare apreciere **învățăturii, instruirii, școlii, cunoștințelor**. Omul învățat devine în concepția populară un model. Cea mai frumoasă perfecțiune a naturii, după cum menționa Comenius, necesită totuși o cizelare pentru a putea ajunge aproape de perfecțiune [6, p.87].

Totalitatea manifestărilor ludice specifice vârstei copilăriei poartă în *etnologie* denumirea genetică de **folclor al copiilor**. Folclorul copiilor se caracterizează ca un gen universal, care a luat naștere în mod firesc la o vârstă când jocul constituie **punctul central** și model al activităților lor [5, p.32].

Mulți folcloriști și etnologi au presupus că un studiu mai aprofundat al jocurilor celor mici oglindesc, păstrează amintiri și perpetuează obiceiurile, ritualurile care uneori nu mai trăiesc decât în manifestările copilă-

rești. Psihologii au stabilit că jocurile copiilor, ca și întreaga lor activitate, sunt dominate de „umbra celui mare”. Jocul este un studiu firesc și obligatoriu în dezvoltarea copiilor, necesar **exersării funcțiilor fizice și psihice**. Jocul și copilul sunt două părți de nedespărțit, în joc copilul se descătușează totalmente – condiție obligatorie pentru domeniul artistic. Jocul, fiind joc, este în același timp o **muncă**, unde copilul se trezește fizicește și **sufletește**. Jocurile tradiționale ale copiilor au păstrat, din toate timpurile, formele de magie existente în societate și în **semiotica folclorului**. **Copilul** întotdeauna a fost un factor important în educație, auto-educație și în educația reciprocă a generațiilor, ca model ce determină experiența istorică. **Familia** reprezintă nucleul educației populare. Ea asigură individualizarea scopurilor și conținutul procesului educativ, ea creează condiții pentru dezvoltarea copiilor, pentru transmiterea experienței sociale. Familia este o componentă necesară spațiului educativ ca formă a existenței lui, în același timp ea funcționează ca un astfel de spațiu. Familia este acel microsocium în care omul se naște și trăiește. Lumea descoperirilor pentru copil începe alături de mama, tata și rude. Pedagogia populară le atribuie părinților și bunelilor un loc special care transmit copilului, încă din primele clipe ale vieții sale, cele mai plăcute senzații. Printre cei mai activi subiecți ai etnopedagogiei familiei sunt bunicii. Educarea tinerilor în spiritul înaltei moralități este posibilă doar într-o comunitate sănătoasă. Iată de ce este important ca principalele caracteristici ale personalității să fie formate în familie, apoi în școala contemporană, sistematic și consecutiv, pe primul loc fiind plasate exigența față de sine și disciplina conștientă, care duc la democratizarea și îmbunătățirea relațiilor dintre oameni. Prin educație morală înțelegem modul de influență a adulților asupra copiilor, prin care aceștia își formează noțiunile, sentimentele, convingerile, obișnuințele de conduită morală. Deși metodele de educație trebuie deosebite de mijloacele de educație, cu care se află într-un raport de interdependență, uneori se pierde hotarul dintre metodă și mijloc. Printre mijloacele de educație se numără, pe de o parte, diferite forme de activitate (jocurile, munca, învățătura etc.), iar pe de altă parte – totalitatea mijloacelor din folclor (numărătorile, ghicitorile, proverbele, zicătorile, cântecele, basmele, poveștile, legendele, baladele, doinele, tradițiile etc.). Educația morală se caracterizează prin multilateralitatea conținutului, printr-o bogăție spirituală deosebită.

Metoda educației morale, în procesul de lucru, se divizează în elementele ei componente, care se numesc procedee de educare, în raport cu metodele, acestea au un caracter special și de subordonare. Metodele și procedeele de educație morală sunt strâns legate între ele și se pot succede în diferite situații ale educației tradiționale. Realizarea sarcinilor educației morale în pedagogia populară cere nu doar utilizarea unor metode izolate, ci aplicarea unui sistem de metode și procedee variate și adecvate scopului urmărit. În continuare, se va realiza o comparație între creația populară engleză și cea română, cu scopul de a reflecta impactul modelelor de educație morală pentru generația tânără.

The longer we live the more wanders we see. [Folk]

Omul, cât trăiește, învață.

(Un alt proverb elucidează această situație: „Sunt lucruri pe care, câtă vreme nu le-nveți, nu le poți face; pe altele – câtă vreme nu le faci, nu le poți învăța”.)

This the early bird that catches the worm. [Folk]

Cine se scoală de dimineață departe ajunge.

(Cel care din vreme învață, se pregătește, beneficiază de tot felul de oportunități.)

Experience is the best teacher. [Folk]

Cel mai bun învățător este pățania.

(Pentru că învățătura obținută prin suferința simțurilor tale nu se uită: „Mai multe știe Stan Pățitul decât toți cărturarii”; „Omul, pân-nu pătimește, nu se mai înțelepțește”.)

Every man wears his belt his own fascions. [Folk]

Câți oameni, tot atâtea păreri (judecăți, sentimente, gusturi.)

(La români, proverbul capătă o plasticitate deosebită: „Câte bordeie, atâtea obicei”; „Câte capete, atâtea căciuli” etc. De-abia atunci când omul face un efort empatic, punându-se în locul altuia, își dă seama de importanța la fel de mare a următoarelor două fapte: pe de o parte, că există întotdeauna și o mare perspectivă de înțelegere sau de soluționare a unei probleme decât cea proprie, iar pe de altă parte, că atunci când oamenii nu se pun unul în locul altuia părerile se schimbă, iar neînțelegerile și confuziile se atenuază sau chiar dispar.)

Black will take no other hue. [Folk]

Lupu-și schimbă părul, dar năravul, ba.

(Ceea ce provine din ereditatea speciei nu poate fi transformat sau înlocuit pentru un moment ori ca expresie a unei simple dorințe: „Ce naște din pisică șoareci mănâncă”; „Din ouăle de larve nu iese pui de găină”; „Nu

faci miel din câine tăindu-i coada". La fel se spune și despre cei la care răul a devenit o necesitate sau un mod de viață: „Năravul din fire n-are lecuire”; „Sângele apă nu se face”; „Boala din fire n-are lecuire” etc.)

You can see a mote in another's eye but cannot see a beam in your own. [7, p.17]

Vede paiul din ochiul altuia, dar nu și bârna din ochiul său.

(Acesta nu poate fi decât înfumuratul, care vede cu ușurință defectele sau slăbiciunile altuia, dar nu și pe ale sale, deși acestea sunt, adesea, mai mari decât ale celor din jur.)

A fool unless he knows latin, is never a great. [1, p.24]

Prostului nu-i stă bine dacă nu e și fudul.

(Prostul este atât de puțin conștient de absurditatea verbelor și faptelor sale, încât pretinde celor din jur să i le aprecieze. Dar tot ce ar putea învăța un prost este să încerce să dea prostiei sale un aspect agreabil.)

Never put of till tomorrow what you can do today. [Folk]

Ce poți face azi nu lăsa pe mâine.

(Când nu fructificăm șansa pe care ne-o oferă clipa prezentă, nu facem decât să punem la dispoziția unor ipotetice/iluzorii șansele viitoare.)

A fool unless he knows latin, is never a great. [Folk]

Prostului nu-i stă bine dacă nu e și fudul.

(Prostul este atât de puțin conștient de absurditatea verbelor și faptelor sale, încât pretinde la cei din jur să i le aprecieze. Dar tot ce ar putea învăța un prost este să încerce să dea prostiei sale un aspect agreabil.)

În concluzie, putem afirma că atât etnoaforistica românească, cât și cea engleză pun la baza educației populare educația morală. Toate națiunile lumii, inclusiv și poporul român, în istoria sa de veacuri, a creat monumente unice de cultură și de cultură pedagogică tradițională. Morala tradițională cuprinde norme de comportare, bine fundamentate și „cerute” de înțelepciunea poporului. Educația tradițională a servit, servește și va continua să servească drept un izvor inepuizabil de idei și conținut educativ acumulate pe parcursul secolelor.

Referințe:

1. Băieșu N. Însemnătatea educativă a folclorului pentru copii. - Chișinău, 1980.
2. Bîrlea O. Folclor românesc. - București, 1981.
3. Creația populară (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina). - Chișinău, 1991.
4. Densușianu O. Folclorul. Cum trebuie înțeles în Flori Alese, din cântecele poporului. - București, 1966.
5. Hasdeu B.P. Studii de folclor. - București, 1979.
6. Silistraru N. Valoarea morală a pedagogiei populare în procesul pedagogic. - Chișinău, 1992.
7. Wolpang N. Popular view of the proverb. Vol. V, no.II. - London, 1999.

Surse:

1. Bruce K. The Book Of Proverbs. - London, 1998.
2. Bogdan L. Proverbe și cugetări despre omenie. - București, 1981.
3. Goleșcu I. Proverbe comentate. - București, 1845
4. Ionescu G. 200 proverbe, maxime și cugetări. - Dorohoi, 1906.
5. Proverbe și zicători. - Chișinău, 1981.
6. Teodorescu G. Poezii populare române. - București, 1982.
7. Zărnescu C. Aforismele și textele din Brâncuși. - Craiova, 1930.

Dicționare:

1. Lefter V. Dictionar de proverbe. - București, 1994.
2. Vulcănescu R. Dicționar de etnografie. - București, 1979.

Prezentat la 04.05.2010